

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Αντιφατικοί οι Έλληνες για το προσφυγικό

Έρευνα δημοσιευμένη στο Lifo στις 08/05/2019.

Τις απόψεις, την ευαισθησία αλλά και τον προβληματισμό στην Ελλάδα για το μεταναστευτικό, καταγράφει μια νέα έρευνα για τις «αντιλήψεις περί εθνικής ταυτότητας, μετανάστευσης και προσφύγων στην Ελλάδα», που λειτούργησε αρχικά ως χώρα προσωρινής μετάβασης και κατόπιν ως χώρα υποδοχής. Η πρωτοβουλία «Morein Common», που έγινε σε συνεργασία με το Solidarity Now σε δείγμα 2.000 ενηλίκων, διεξήγαγε αντίστοιχες σφυγμομετρήσεις σε ΗΠΑ, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ιταλία. Στόχος είναι να καταγραφεί ο τρόπος που οι πολίτες κάθε χώρας αντιλαμβάνονται την «ταυτότητα» και την «ετερότητα».

Οι Έλληνες στη συντριπτική πλειοψηφία τους, δηλώνουν υπερήφανοι για την ελληνική τους ταυτότητα (77%) και την ελληνική ιστορία (78%). Οι μισοί (54%) πιστεύουν ότι η ελληνική ταυτότητα απειλείται, ενώ 56% των Ελλήνων υποστηρίζουν ότι μερικές φορές νιώθουν «ξένοι στην ίδια τους τη χώρα». Ωστόσο, η χώρα είναι λιγότερο πολωμένη ιδεολογικά από άλλα ευρωπαϊκά έθνη και οι Έλληνες φαίνεται να συμπάσχουν με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που φτάνουν στη χώρα, σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Το 50% των ερωτηθέντων έχει κάνει κάποια δωρεά σε χρήμα ή είδος (ρούχα, τρόφιμα, είδη υγιεινής) τον τελευταίο χρόνο, το 40% γνωρίζει προσωπικά κάποιον πρόσφυγα, το 38% γνωρίζει προσωπικά κάποιον εθελοντή. Είναι ενδεικτικό ότι τα συναισθήματα των Ελλήνων είναι θερμότερα απ' αυτά άλλων κατοίκων ευρωπαϊκών χωρών. [...]

«Οι Έλληνες δεν χωρίζονται σε δύο ομάδες: υπέρ και κατά των προσφυγικών ροών προς τη χώρα τους. Η στάση της κοινής γνώμης είναι περισσότερο συγκεχυμένη, και η πλειονότητα των Ελλήνων έχει ανάμεικτες στάσεις: από τη μία πλευρά, παρατηρείται ένας συνδυασμός ενσυναίσθησης και δέσμευσης για τη φιλοξενία προς όσους έχουν ανάγκη και, από την άλλη, προβληματισμός για τις επιπτώσεις που θα έχει η παρουσία των μεταναστών, αφενός, στους ήδη βεβαρυμένους κρατικούς πόρους, και αφετέρου, στη διαφύλαξη των παραδόσεων και του ελληνικού πολιτισμού. Ο τρόπος με τον οποίο ορισμένοι Έλληνες διατηρούν ταυτόχρονα αυτές τις απόψεις μπορεί μερικές φορές να φαντάζει αντιφατικός, ωστόσο αντικατοπτρίζει πρότυπα που έχουν εντοπιστεί, σύμφωνα με

έρευνα της «Morein Common», και σε άλλες χώρες. Για την κατανόηση και την προσπάθεια αντιμετώπισης των εν λόγω ανησυχιών –και όχι απλώς την παρερμηνεία τους ως ξενοφοβία– η Ελλάδα έχει ακόμα αρκετό δρόμο, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της υποδοχής και ένταξης των νεοεισερχόμενων στον πολιτισμό της, όπως συνέβη και σε προγενέστερες περιόδους της ελληνικής ιστορίας. Στην πραγματικότητα, υφίσταται ένα πολύ μεγαλύτερο επίπεδο συναίνεσης σε βασικά ζητήματα από αυτό που συχνά εικάζεται», καταλήγουν οι ερευνητές.

Κείμενο 2

Είμαι εγγονή Ποντίων προσφύγων

Το κείμενο της Ελένης Χοντολίδου Είμαι εγγονή Ποντίων προσφύγων, Τα σκόρπια, είναι δημοσιευμένο στο Parallaxi, 4/07/2022.

Είμαι συνειδητά με τη μεριά των αδικημένων, των καταπιεσμένων, των μεταναστών, των προσφύγων. Το κατόρθωσα βαθιά το 2006 όταν χρειάστηκε να γράψω το πρώτο δημόσιο βιογραφικό μου και επέλεξα να αρχίσω με τη φράση: «είμαι εγγονή Ποντίων προσφύγων».

Οι παππούδες μου δεν καταδέχτηκαν να πάρουν κλήρο «στις λάσπες της Καλαμαριάς», περίμεναν τάχα μου τα κόκκινα χαλιά και βρήκαν άθλια προσφυγιά από τη «μητριά πατρίδα», δεν πήγαν ποτέ στην Εύξεινο Λέσχη και «μουγγάθηκαν». Έστειλαν τα κορίτσια τους στο Πανεπιστήμιο και έκαναν μία προκομμένη και αμίλητη στον πόνο ζωή. Δεν μιλούσαν ποντιακά, όπως και οι γονείς μου που ελάχιστα καταλάβαιναν και ακόμη λιγότερο μιλούσαν. Κανονικό πένθος, δηλαδή.

«Μεγαλώνοντας και όμορφα παλιώνοντας» τα πράγματα αλλάζουν και μέσα μου και έξω μου. Σήμερα είμαι περήφανη που είμαι εγγονή Ποντίων προσφύγων και λυπάμαι πολύ που αντιμετώπισαν οι παππούδες μου τη φτώχεια, που θύμωσαν και απαρνήθηκαν κατά κάποιον τρόπο τις ρίζες τους. Είχαν την αγωνία του πρόσφυγα να ενταχθούν και να περάσουν απαρατήρητοι. Η μουγγαμάρα ήταν κάτι σαν πένθος. Ποντιακά δεν μάθαμε λέξη. Λυπάμαι πολύ γι' αυτό. Όπως λυπάμαι που άργησα πολύ να ασχοληθώ με την καταγωγή μου και να νιώσω περηφάνια γι' αυτήν. Και επιτρέπω στον εαυτό μου να συγκινείται με ό,τι τον συγκινεί από αυτό το παρελθόν. [...]

Δεν ξέρω καμία σχεδόν ιστορία από την προσφυγιά και τις συνθήκες της (πόσο μακρύ ήταν το ταξίδι; φοβόντουσαν; πώς τους φάνηκε η Θεσσαλονίκη;) και δεν τόλμησα παρά να κάνω το οικογενειακό μας δέντρο. Σκόρπιες ιστορίες ξέρω μόνο και αυτές μαζεύω σαν φυλαχτά. [...]

Ο παππούς Θωμάς Χοντολίδης (από τον οποίον μάλλον κληρονόμησα το ενδιαφέρον για τα κοινά) έφερε μαζί του βιβλία αρχαίων συγγραφέων και λεξικά από τον δάσκαλο πατέρα του, τον Σταύρο. Και το δίπλωμα από το Λύκειο Τραπεζούντας. Έψαχνε να νοικιάσει σπίτι, αλλά δεν τον ήθελε κανείς με πέντε παιδιά (τέσσερα κορίτσια και ο πατερούλης μου). Τι να κάνει; Φανέρωσε μόνο τις δύο μεγάλες, νοίκιασε το σπίτι και αφού αγαπήθηκαν με τους ιδιοκτήτες έβγαλε και τα άλλα τρία. Αργότερα αγόρασε το σπίτι με την υπέροχη αυλή με τη μουσμουλιά. Αυτό το σπίτι σκέφτομαι, όταν διαβάζω το διήγημα του Ιωάννου για τη Θεσσαλονικιά μουσουλμάνα που ήρθε να δει ξανά το σπίτι της¹. [...]

Κείμενο 3

Ο κοινός λόγος

Το κείμενο της Έλλη Παπαδημητρίου είναι δημοσιευμένο στον πρώτο τόμο του έργου Ο κοινός λόγος, 1^{ος} τόμος, Ερμής, 2003.

Περνούσανε στρατιώτες, πότε λίγοι λίγοι, πότε πολλοί, δε δώσανε είδηση, δεν ακούσαμε. Ύστερα, μέρα Σάββατο θαρρώ, ναι Σάββατο, ακούσαμε αποσπερού ντελάλη, φωνάζει να συνταχτούνε στο τάδε χάνι² ούλα³ τ' αρσενικά μέχρι 60 χρονών, προστάζει διοικητής, Τούρκος. Πού ξέραμε μεις; Εμείς κλεισμένες στα σπίτια μας, οι Τουρκάλες τώρα γυρίζουνε, φοβερίζουνε, βαστούνε κουρέλια και γκαζοντενεκέδες να μας κάψουνε, βλέπομε απ' το παράθυρο. Ύστερα –την άλλη μέρα ήτανε;– ώρα βασιλέμα ήτανε, παν' οι άντρες για το χάνι, πάει Παναγής ο μεγάλος μας, πάει Δημητρός ο άντρας μου, πάει Χρήστος αδερφός μου, Γιώργης αδερφός μου, Φίλιππος αδερφός μου, Νίκος αδερφός μου. Αχ, πού να σας θυμηθώ; Πού να σας μνημονέψω; Έντεκα ήτανε, και Βασίλης και Παρασκευάς και Ηλίας και Δημητρός, ένα όνομα με τον άντρα μου, και Κωνσταντής και Φώτης. [...] Μόνες γυναίκες μείναμε, ακούμε από μακριά χαρές κακό τα νταούλια στον τουρκομαχαλά⁴, ύστερα λέει τούς πήρανε στα βουνά, ύστερα πάλι ντελάλης φωνάζει: μαζωχτείτε στο γιαλό, θα 'ρθούνε βαπόρια να φύγομε, ο ήλιος βασιλεύει.

Λέω: «Μητέρα, δε μένω άλλη νύχτα εδώ». Παίρνω το μωρό απ' την κούνια, πιαστήκαν απ' το φουστάνι μου τ' άλλα δυο. «Να περιμένουμε, μπάρε μ', τον πατέρα σου», έλεγε η μάνα μου. «Δε μένω καλέ μητέρα, έλα...», φωνάζω εγώ, τραβούμε στα σαράπ-χανά, πλήθος μερμηγκιά, ξημερωθήκαμε, πουθενά βαπόρια. [...] Είχαμε σ' ένα τσουβαλάκι 3-4 ψωμιά,

¹ Το διήγημα «Στου Κεμάλ το σπίτι»

² Είδος ξενοδοχείου (πανσιόν) της εποχής

³ όλα

⁴ Μαχαλάς: συνοικία

είχαμε βάλει μέσα στην ψύχα πεντόλιρα, κάτι χρυσαφικά, πετά το τσουβαλάκι στη θάλασσα η μάνα μου, εκειδά μπροστά στην Παναγιά τη Φανερωμένη, τα νερά ρηγά. Μείναμε μόνο με τις ψυχές, μες στο βαπόρι κλαιν τα μωρά, κοιτάζομε, πού είναι το τσουβάλι; Τίποτα.

Μας έβγαλε στη Μυτιλήνη το βαποράκι, συμμαζέψα τα μωρά στην ποδιά και με το 'να χέρι να βαστώ τη μάνα μου, δεν ήξερε τι έκανε. Κρύο τη νύχτα, κλαίγαμε, πεινούσαμε, μας γνώρισε κάποιος γείτονας μας, οικονόμησε μισό ψωμί, μας λέει: «Σηκωθείτε να πάμε στο χωριό, εκεί θα δουλέψομε, θα ζήσομε». Μας έβαλε σ' ένα κάρο, στο δρόμο μάς έπεσε η μάνα μου, δεν ήτανε στα λογικά της, στα χέρια τη σηκώσαμε. Στο χωριό μάς ξέρανε απ' τον άλλο διωγμό μα τώρα μας ξαναβλέπανε, θυμώνουνε. «Έχομε τη φτώχεια μας ήρθατε και σεις». Ήρθανε άλλοι μάς παρηγορούσανε, μας βάλανε σ' ένα νταμάκι, περιμέναμε, η μάνα μας περιμένει τα παιδιά της, να γυρίσουνε, κανένα πια να μη γυρίσει; Πρωί βράδυ τα περιμένε, κάνει και δουλειά, έκανε ρόκες όμορφες ψιλό ψιλό το μαλλί, την πληρώνουνε καλά, εγώ έμαθα να σκάβω, θερίζω απ' τη μια νύχτα ως την άλλη, πλέκω και φανέλες με το φεγγάρι, εγώ η μοναχοκόρη σ' έντεκα αρσενικά και μ' άντρα πρώτονε σ' αντρεία και σ' ομορφιά, μ' άφησε με τρία κοριτσάκια... Σιγά σιγά μάς γνωρίσανε ο κόσμος, μας 'ποστηρίξανε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 η συγγραφέας σχολιάζει το γεγονός ότι οι πρόγονοί της στην Ελλάδα δεν μιλούσαν τα ποντιακά. Σε 50 περίπου λέξεις να εκθέσεις την άποψή της επί του θέματος.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

α. Στο Κείμενο 2 η συγγραφέας επιλέγει πρώτο ενικό πρόσωπο και ρήματα ιστορικών χρόνων. Να δικαιολογήσεις αυτές τις επιλογές με κριτήριο το θέμα και την πρόθεσή της. (μονάδες 8)

β. Στο Κείμενο 1 ο συντάκτης επιλέγει το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους επιχειρεί αυτή την επιλογή (μονάδες 2).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Σε ποια σημεία, κατά τη γνώμη σου, τα Κείμενα 1 και 2 «συνομιλούν» μεταξύ τους; Με σχετικές αναφορές (δεν υπολογίζονται στην έκταση) να απαντήσεις σε 50 – 60 λέξεις.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποια διάσταση παίρνει στην αφήγηση (Κείμενο 3) η προσφυγιά στη μνήμη και συνείδηση του προσώπου που πρωταγωνιστεί στην ιστορία και πώς αποτυπώνεται εκφραστικά (τρεις αναφορές σε σχετικούς κειμενικούς δείκτες κρίνονται επαρκείς); Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση του κειμένου; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15